

Till FN:s särskilda rapportör för rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Catalina Devandas Aguilar

Sverige är ett av få länder som ger personer med omfattande funktionsnedsättningar möjlighet till personlig assistans. Detta gör det möjligt för individer att skaffa sig egenstyrd personlig assistans från offentliga eller privata anordnare. Denna frihetsreform har i synnerhet skapat en marknadsdriven efterfrågan på personlig assistans där anordnare konkurrerar om kunder på grundval av servicekvalitet.

I detta avseende har Sverige varit ett föredöme och fick år 2015 även motta ett pris från Zero Project. På senare år har dock den personliga assistansen genomgått en mycket allvarlig nedmontering.

Sveriges regering har tillsatt en utredning som ska se över assistansersättningen i socialförsäkringsbalken (SFB) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Funktionshinderrörelsen har reagerat kraftigt på att tonvikten i direktiven ligger på besparingar och att bryta kostnadsutvecklingen. Regeringens budskap är att antalet timmar per assistansanvändare ökar alarmerande och därmed också kostnaderna.

Funktionshinderrörelsen benämner LSS som en frihetsreform och som en absolut förutsättning för att vissa personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett liv med delaktighet i samhället på lika villkor som andra. Regeringen tycks inte ta intryck av de förklaringar vi presenterar till varför timmarna ökar. Funktionshinderrörelsen menar att ökningen av antalet timmar bland annat är en konsekvens av att fler förlorar sin personliga assistans eller nekas på grund av förändrad praxis med hänvisningar till vägledande domar. De som blir kvar i insatsen är då färre individer med större behov. Andra rimliga förklaringar till ökningen är att äldre personer som beviljats personlig assistans före de fyllt 65 år numera kan få behålla sin personliga assistans även efter att de fyllt 65 år och att personer med svåra diagnoser idag lever längre än de gjorde när lagen kom, på grund av framgångsrik forskning och bättre behandlingsmetoder.

Den personliga assistansen ger oss möjligheten att bilda familj, att kunna bo i egen bostad eller leva jämställt med en partner, att bestämma över vad som ska göras i hemmet, hur maten ska tillagas och när du ska ta en dusch. Det går inte att sätta ett pris på självbestämmande och att leva ett liv som andra. Funktionshinderrörelsen anser att merparten av de skattepengar som går in i reformen

heller inte är att betrakta som en kostnad. En betydande del av dessa medel går tillbaka till samhället i form av bland annat ökad delaktighet och fler som betalar skatt för att de arbetar. Det handlar dels om att reformen möjliggör för personer med funktionsnedsättningar att kunna arbeta, men också sysselsätter tiotusentals personliga assistenter.

Regeringen gav i regleringsbrevet till Försäkringskassan ett direktiv om att medverka till att bryta utvecklingen med antalet beviljade timmar inom den personliga assistansen. Den svenska regeringen ger alltså vad som är att betrakta som en order om att vara återhållsam med att bevilja assistanstimmar trots att de ännu inte utrett orsaken till varför timmarna ökar. Efter massiv kritik från funktionshinderrörelsen gjorde regeringen vad de uppgav var ett förtydligande av målet i Försäkringskassans regleringsbrev för 2017. Den nya formuleringen anser vi dock inte är en förbättring av tidigare skrivning utan kan uppfattas som ett ännu tydligare påstående om att den ökade timutvecklingen beror på överutnyttjande och brottsligt nyttjande. Detta har regeringen inga belägg för att påstå!

Försäkringskassan hävdar att fusket är 10 procent och hänvisar till utredningar som bygger på uppskattningar och har kritiserats från forskarhåll. Försäkringskassan har själv inte kunnat koppla mer än en promille av felaktiga utbetalningar till att handla om kriminalitet. Ändå fortsätter Försäkringskassan hävda att fusk-nivån ligger på 10 procent. På ledarsidor har skribenter kunnat raljera ostört över hur självbestämmandet inom den personliga assistansen gått över styr när det i själva verket är självbestämmandet som utgör grundpelaren i LSS.

Nu ser vi allvarliga konsekvenser av regeringens sätt att hantera frågan och Försäkringskassans förändrade praxis efter domstolarnas tolkningar av lagen. Människor som tidigare hade assistans dygnet runt har kastats ut helt från insatsen. Försäkringskassan gör en bedömning om att individen inte når upp till 20 timmars grundläggande behov, vilket är ett krav för att den personliga assistansen ska finansieras av staten. Istället skjuts kostnaderna på kommunerna som hänvisar till andra insatser såsom bostad med särskilt service för vuxna. Servicen i denna bostadsform är knuten till fastigheten, inte till individen. Att ersätta personlig assistans med insatsen bostad med särskild service blir som att återinföra institutionerna för oss.

Regeringen har i sin argumentation i media gett uttryck för att insatsen bostad med särskild service för vuxna är ett likvärdigt alternativ till personlig assistans. I den pågående översynen av personlig assistans är ett angivet syfte att öka träffsäkerheten i insatserna. Vi är mycket oroad över att utvecklingen mer och mer går mot institutionsliknande insatser, då bostad med särskilt service för vuxna inte längre är en frivillig insats, om den används som en kompensation för

en helt annan insats. Institutioner i relation till personlig assistans är enligt vårt perspektiv inget godtagbart alternativ utan snarare varandras motpoler.

Föräldrar tvingas sluta arbeta för att vaka över sina barn då skötsel av andningshjälpmedel bedömts vara egenvård och läggs på sjukvårdens ansvar trots att dessa individer vare sig anses vara patienter eller är inskrivna på sjukhus. Unga personer med funktionsnedsättning har tvingats tacka nej till anställning som medför flytt till annan kommun eftersom den nya kommunen gör en annan bedömning än den förra och nekar insatser.

Vi har inga andra intressen än att frihetsreformen Lagen om Stöd och Service till vissa funktionshindrade (LSS) ska garantera alla människors delaktighet och självbestämmande. Vi tar detta initiativ att skriva till FN:s rapportör för rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Catalina Devandas Aguilar, för att vi är djupt oroade över den nuvarande situationen.

Vi känner ett stort behov att vidta alla tänkbära åtgärder för att uppmana den svenska regeringen att följa den av Sverige ratificerade FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, så att varje individ som har rätt till personlig assistans kan känna sig trygg i att få åtnjuta mänskliga rättigheter på lika villkor som andra.

Rasmus Isaksson

Förbundsordförande

DHR - Delaktighet Handlingskraft Rörelsefrihet